

YÖK Yasa Taslağında üniversite hastaneleriyle ilgili hususlarda önerilerim

Prof. Dr. Tefvik Özlü

Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden mezun oldu. Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi'nde uzmanlık eğitimi tamamladı. Karadeniz Teknik Üniversitesi (KTÜ) Tıp Fakültesi Göğüs Hastalıkları Anabilim Dalının Kurucusu ve Başkanı olan Özlü, halen KTÜ Farabi Hastanesi Başhekimliği ve KTÜ Hasta Hakları Uygulama ve Araştırma Merkezinin (HAHUM) Müdürlüğünü yürütmektedir. Aynı zamanda Hasta Hakları ve Sağlıklı Yaşam Derneği'nin (HAKSAY) de başkanıdır. Bölgesel olarak yayınlanan gazetelerde, sağlık çalışanlarına dönük ulusal bir tıp gazetesinde, sağlıkla ilgili bir web sitesinde ve ulusal bir günlük gazetede (Sabah-Günaydın) köşe yazarı yazmaktadır. Dr. Özlü evlidir ve 3 çocuk babasıdır.

Üniversite hastaneleri, tıp fakültesi olan üniversitelerin uygulama ve araştırma merkezleri olarak kurulmuş, aynı zamanda sağlık hizmeti de veren kurumlardır. Üniversite hastanesinin üç çıktısı vardır: Eğitim, bilimsel araştırma ve sağlık hizmeti. Üniversite hastaneleri, birinci basamak sağlık kurumlarında hizmet vermek üzere tıp fakültelerinden mezun edilecek olan hekim adayları; ikinci ve üçüncü basamak sağlık kurumlarında hizmet vermek üzere yetiştirilen tıp fakültesi mezunu tıpta uzmanlık öğrencileri (asistanlar) ile hemşire ve diğer sağlık profesyonelleri yetiştiren yükseköğretim öğrencilerinin uygulamalı eğitim alabilecekleri bir platform oluştururlar. Üniversite hastanelerinin bir diğer çıktısı da bilimsel araştırmalardır. Tıp fakültesinin öğretim elemanları (uzman, öğretim görevlisi, yardımcı doçent, doçent ve profesörler) da, ürettikleri bilimsel projelerini, çoğunlukla üniversite hastaneleri içerisinde ve bu hastanelerin alt yapılarını, tıbbi cihaz ve teknolojik olanaklarını kullanarak gerçekleştirirler. Üniversitelerin asıl işlevi, araştırma ve eğitimidir. Ancak üniversite hastaneleri, bu temel işlevlerini yerine getirirken, bir taraftan da topluma özellikli ve üst düzey sağlık hizmeti sunarlar. Üniversite hastaneleri, diğer hastanelerin kabul etmediği, teşhis koyamadığı, tedavi edemediği, yüksek riskli, komplikasyon gelişmiş hastaların kabul edildiği referans kurumlardır. Diğer bütün sağlık kurumları başa çıkamadıkları sorunlu olgularını üniversite hastanelerine göndermektedirler. Bu hastanelerde ülkemizin yetiştirdiği, her biri alanında yetkin, deneyimli uzman hekimler, eğitimcileri akademisyenler ve bilim adamları çalışmaktadır. Hastalarımız için zor günlerinde başvurulacak en ileri ve en son merkezler olarak halkımızın sağlık güvencesi konumundadırlar. Bu kurumların iyi çalışması, geliştirilmesi, bölgelerindeki sağlık ihtiyaçlarını karşılayacak şekilde desteklenmesi gerekmektedir. Yeni YÖK Kanun Taslağı içerisinde üniversite hastanelerinin

sorunları çözüme kavuşturulmalıdır. Bu bağlamda taslaktaki üniversite hastaneleriyle ilgili maddeler hakkındaki görüş ve önerilerimi aşağıda arz ediyorum.

Taslaktaki üniversite hastanesinin kurulması ve yönetimi başlıklı 22 maddeyle ilgili eleştiri ve önerilerim:

2. Fıkra, “Üniversite hastanesi, rektörün görevlendireceği bir yardımcısının başkanlığında, sağlıkla ilgili fakültelerin dekanları, başhekim, hastane müdürü ve varsa döner sermaye işletmesinin müdüründen oluşan yönetim kurulu tarafından yönetilir.” yerine, şöyle olmalıdır:

“Üniversite hastanesi, rektörün ve/veya görevlendireceği bir yardımcısının başkanlığında, Tıp fakültesinin dekan ve dekan yardımcılarını başhekim ve başhekim yardımcılarını, hastane müdürü ve Rektörün uygun görmesi durumunda döner sermaye işletme müdüründen oluşan bir yönetim kurulu tarafından yönetilir.”

5. Fıkra, çok yerinde olup mutlaka korunmalıdır: “Devlet üniversiteleri bünyesindeki hastanelerde, yönetim kurulu kararı ile yardımcı sağlık hizmetlerinde ve idarî görevlerde, kadro şartı aranmaksızın ve ücretleri tamamen döner sermaye işletmesi gelirlerinden ödenmek üzere, 4857 sayılı İş Kanunu hükümlerine göre personel istihdam edilebilir.”

22. Maddeye ilave edilmesini önerdiğim hususlar:

1. “Üniversite Hastaneleri, ürettikleri sağlık hizmetlerinin gereği olarak, aynı veya yakın/komşu mekânlarda ilişkili (otopark, otel, restoran, kafe, vb.) yan işletmeler kurup işletebilirler.”

2. “Tıp Fakültesi Dekanı eğitimden sorumludur. Hastane işletmeciliği ve birim döner sermayesiyle ilgili yetki ve sorumluluk Başhekimdedir.”

3. “Akademik personel ve Dekanlık idari personeli dekanlığa; hastane personeli ve Hastane Müdürü başhekime bağlı olarak çalışır.”

4. “Üniversite hastanelerine, bu kurumlarda uygulamalı olarak yürütülen ön lisans, lisans ve lisansüstü eğitimler için, her yıl genel bütçeden döner sermaye cirolarının 1/3'ü kadar yeterli kaynak aktarılır.”

5. “Üniversite hastanelerinin gelişimi ve desteklenmesi amacıyla, kurum içerisinde veya dışında dernek ve vakıflar kurulabilir.”

6. “Tıp Fakültesi ve sağlıkla ilgili diğer fakülte, yükseköğretim ve Meslek Yüksek Okullarından akademik personelin ihtiyaç durumuna göre Hastanede ve hastaneyle ilişkili birimlerde çalışmak üzere görevlendirilebilir. Görevlendirme, Başhekimin teklifi ve Yönetim Kurulunun uygun görmesiyle Rektör onayıyla olur. Görevlendirme yapılmayan akademik personel hastanede herhangi bir işte çalışamaz, sorumluluk üstlenemez.”

Taslaktaki yükseköğretim kurumları ile hastaneler arasında işbirliği başlıklı 23. Maddeyle ilgili eleştiri ve önerilerim:

23. Maddeye ilave edilmesini önerdiğim hususlar:

“YÖK bünyesinde üniversite hastanelerinin koordinasyonu, gelişimi ve sorunlarının çözümlenmesi amacıyla YÖK üyelerimizden biri başkanlığında Üniversite Hastanelerinin Başhekimlerinden oluşan bir kurul oluşturulur. Bu kurul asgari 6 ayda bir ve lüzum halinde daha sık toplanır. Kurul; Sağlık, Maliye, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı gibi sağlıkla ilgili Bakanlıklar ve bunlara bağlı SGK gibi kurumlar nezdinde üniversite sağlık kurumlarını temsil eder. Bu taraflar nezdinde oluşturulan komite ve çalışma gruplarına katılır. YÖK bünyesinde Üniversite Hastaneleriyle ilgili bir birim/ofis oluşturulur. Bu ofis söz konusu kurulun sekreteryasını üstlenir. Üniversite Hastanelerinin YÖK'le

yazışmaları bu birim/ofis üzerinden yapılır.”

Gerekeşi: Bugün üniversite hastaneleri maalesef sahipsiz durumdadır. Sağlık Bakanlığı kendi hastanelerini Kamu Hastaneleri Kurumu olarak tek çatı altında toplamış ve bir elden yönetmektedir. Ama üniversite hastanelerinin sorunları YÖK içinde görülememektedir ve YÖK tarafından yeterince sahiplenilmemektedir. Her hastane, kendi başına sorunlarını çözmeye uğraşmaktadır. YÖK’ün, üniversite hastanelerinin durumunu, sorunlarını, taleplerini bilmesi, görmesi ve Sağlık Bakanlığı, SGK, Çalışma Bakanlığı, Maliye Bakanlığı gibi kurumlar ve kamuoyu karşısında bu hastaneleri sahiplenmesi ve çözüm araması gerekmektedir.

Taslaktaki döner sermaye başlıklı 69. Maddesiyle alakalı eleştiri ve önerilerim:

6. Fıkra, “Döner sermaye işletmesinden verilen hizmetler dolayısıyla öğretim elemanları adına her ne nam altında olursa olsun mesai saatleri içindeki hizmet karşılığında ayrıca ücret talep edilemez. Ancak mesai saatleri dışında verilen hizmetler karşılığında yükseköğretim kurumları, döner sermaye işletmesi adına, Sosyal Güvenlik Kurumunun belirlediği geri ödeme esaslarına uygun olarak hesaplanan tutarın üç katına kadar ek ücret alabilir. Bu kapsamda mesai dışında üretilen hizmetlerin aylık toplamı, mesai içi üretilen hizmetlerin toplamından fazla olamaz.” yerine, aşağıdaki gibi olmalıdır:

“Döner sermaye işletmesinden verilen hizmetler dolayısıyla öğretim elemanları adına her ne nam altında olursa olsun mesai saatleri içindeki hizmet karşılığında ayrıca ücret talep edilemez. Ancak mesai saatleri dışında verilen hizmetler karşılığında yükseköğretim kurumları, döner sermaye işletmesi adına Sosyal Güvenlik Kurumunun belirlediği geri ödeme esaslarına uygun olarak hesaplanan tutarın beş katına kadar ek ücret alabilir. Bu kapsamda öğretim üyesine aktarılacak olan mesai dışında üretilen hizmetler karşılığında aylık toplam ödeme, mesai içi üretilen hizmetlerin karşılığı ödenecek miktarın toplamından fazla olamaz.”

10. Fıkra, “Döner sermaye gelirlerinden tahsil edilen kısmın en az yüzde 5’i, üniversite bünyesinde veya yükseköğretim kurumu tarafından desteklenen ve başka kurumların bünyesinde yürütülen bilimsel araştırma projelerinin finansmanı için kullanılır. Bu tutar döner sermaye muhasebe birimince, tahsilâtı takip eden ayın yirmisine kadar ilgili yükseköğretim kurumu hesabına yatırılır. Yatırılan bu tutarlar, yükseköğretim kurumu bütçesine öz gelir olarak kaydedilir. Kaydedilen bu tutarlar karşılığı olarak ilgili yükseköğretim kurumu bütçesine konulan ödenekler, gelir gerçekleştirmelerine göre kullanılır. Süresi içinde yatırılmayan tutarların tahsilinde 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.” yerine, aşağıdaki gibi olmalıdır:

“Döner sermaye gelirlerinden tahsil edilen kısmın en az yüzde 1’i, Tıp Fakültesi bünyesinde yürütülen bilimsel araştırma projelerinin finansmanı için kullanılır. Bu tutar döner sermaye muhasebe birimince, tahsilâtı takip

eden ayın yirmisine kadar ilgili Tıp Fakültesi Dekanlığının hesabına yatırılır. Yatırılan bu tutarlar, yükseköğretim kurumu bütçesine öz gelir olarak kaydedilir. Kaydedilen bu tutarlar karşılığı olarak ilgili yükseköğretim kurumu bütçesine konulan ödenekler, gelir gerçekleştirmelerine göre kullanılır. Süresi içinde yatırılmayan tutarların tahsilinde 6183 sayılı Kanun hükümleri uygulanır.”

Gerekeşi: Bir birimdeki çalışanlar tarafından üretilen kaynağın, üretime katkıda bulunmayan kişiler tarafından tüketilmesi kabul edilebilir değildir. Döner sermayesiz birimlerdeki bilimsel çalışmalar için genel bütçeden özel kaynaklar aktarılmalıdır.

17. Fıkra, “Tıp ve diş hekimliği fakültelerindeki öğretim elemanlarının sağlık hizmeti dışında verdikleri hizmetler ile yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının kurum imkânları kullanılmaksızın bireysel olarak verdikleri hizmetler karşılığında döner sermaye hesabına tahsil edilen paradan pay alma hususunda onaltıncı fıkra hükümleri uygulanır. Bu kapsamda bulunan hizmetler ile öğretim elemanlarının kurum imkânlarını kullanılmaksızın verdikleri hizmetler karşılığında elde edilen gelirlerden dokuzuncu fıkra uyarınca yapılacak kesintilerin uygulanmasında asgari yüzde 15 oranı uygulanır.” yerine, aşağıdaki gibi olmalıdır:

“Tıp ve diş hekimliği fakültelerindeki öğretim elemanlarının sağlık hizmeti dışında verdikleri hizmetler ile yükseköğretim kurumlarında görev yapan öğretim elemanlarının kurum imkânları kullanılmaksızın bireysel olarak verdikleri hizmetler karşılığında döner sermaye hesabına tahsil edilen paradan pay alma hususunda onaltıncı fıkra hükümleri uygulanır. Bu kapsamda bulunan hizmetler ile öğretim elemanlarının kurum imkânlarını kullanılmaksızın verdikleri hizmetler karşılığında elde edilen gelirlerden dokuzuncu fıkra uyarınca yapılacak kesintilerin uygulanmasında asgari **yüzde 5** oranı uygulanır.”

Gerekeşi: Bu tür projelerden yapılan %15 döner sermaye kesintisi, %5 bilimsel araştırma fonu kesintisi, %1 hazine kesintisi, %25 vergi şeklindeki kesintilerin yüksek olması, öğretim üyesinin eline geçen miktarı azaltmakta ve sanayile ortak proje yapma isteği kalmamaktadır. Üniversitedeki bilgi ve birikim; üretime, toplum yararına dönüştürülememektedir. Sanayiden talep edilen ücretler bu kesintiler dikkate alınarak çok yüksek tutulmakta, bu da sanayinin üniversiteden iş taleplerini engellemektedir. Ya da kayıt dışılık işlemektedir.

20. Fıkra, “Devlet yükseköğretim kurumlarında yöneticilere, aylıkları dışında döner sermaye ve diğer kaynaklardan yapılacak aylık ek ödeme tutarı hiçbir halde net maaşlarının iki katını geçemez.” tümüyle kalkmalı.

Gerekeşi: Yöneticileri adeta cezalandırıyor. Ayrıca, 69. Maddenin 13. ve 18. maddesi hükümleriyle çatışıyor.

23. Fıkra, “Onüçüncü, onsekizinci ve ondokuzuncu fıkraların kapsamındaki personele bu madde uyarınca her ay yapılacak ek ödemenin net tutarı, 375 sayılı Kanun Hükümünde

Kararnamenin ek 9’uncu maddesi uyarınca kadro ve görev unvanı veya pozisyon unvanı itibarıyla belirlenmiş olan ek ödemenin net tutarından az olamaz. Bu kapsamda ek ödemenin yararlanan personele ayrıca 375 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin ek 9’uncu maddesi uyarınca ödeme yapılmaz.” yerine, aşağıdaki gibi olmalıdır:

“Onüçüncü, onsekizinci ve ondokuzuncu fıkraların kapsamındaki personele bu madde uyarınca her ay yapılacak ek ödeme, 375 sayılı Kanun Hükümünde Kararnamenin ek 9 uncu maddesi uyarınca kadro ve görev unvanı veya pozisyon unvanı itibarıyla belirlenmiş olan **ve genel bütçeden yapılan ek ödemeye ilaveten hesaplanır. Ek ödemelerin genel bütçeden ödenen miktarı vergiden muaftr.**”

Gerekeşi: Döner sermayesiz kurumlarda çalışan memurların genel bütçeden aldıkları ek ödemeleri vergiye tabi değilken; döner sermayeli kurumlarda çalışanların döner sermaye gelirlerinden aldıkları aynı miktardaki ek ödemeleri vergiye tabidir. Bu apaçık bir haksızlık oluşturmaktadır. Kesilen kısım, fazla ödemeye tamamlansa bile, erken vergi dilimi artışına yol açarak döner sermayeli kurumda çalışanlar aleyhine bir haksızlığa neden olmaktadır.

69. Maddeye ilave edilmesini önerdiğim hususlar:

“Döner sermaye gelirlerinden yapılan ek ödemelerin emekliliğe yansması” sağlanmalıdır.

Maddelerden bağımsız, yasa taslağı içerisinde çözülmesi gerektiğine inandığım hususlar:

1. Öğretim üyesinin diğer kamu veya özel kurumlarda veya kendine ait işyerlerinde (muayenehanelerde) çalışması konusu, koşulları bu yasa içinde netleştirilmelidir.
2. Üniversite hastanelerinde, öğretim elemanlarının (öğretim üyesi ve araştırma görevlileri) eğitim ve araştırma görevleri dikkate alınarak, sağlık hizmetinin yürütülmesinde uzman hekimlerin görev alması için uygun koşullar (ücretlendirme, özlük hakları, çalışma koşulları, zorunlu hizmet kuralarına dâhil edilmesi, vb.) tanımlanmalıdır.
3. Akademik unvanlar kadroya bağlı olmalı ve üniversite dışında kullanılmamalıdır.
4. Yükseköğretim Genel Kurulunda, tüm üniversitelerden öğretim üyelerinin oylarıyla seçilen üyeler de yer almalıdır.
5. Yeni atanan Rektörle birlikte, üniversite üst yöneticilerinin (Genel Sekreter, daire başkanları, dekanlar, yüksekokul müdürleri, başhekim, vb.) görevi sona ermeli ve yeni atanan üst düzey yöneticiler de bir sonraki seçime kadar görev yapmak üzere Rektör tarafından 5 yıllığına atanmalıdır. Dekanlar, fakülte bünyesinde yapılacak teamül yoklamasında en çok oy alan üç adaydan birinin Rektör tarafından atanmasıyla atanabilir.
6. Öğretim üye ve öğretim elemanlarının aldıkları uzun ve zorlu eğitim, üstlendikleri önemli görev ve misyon ile meslek onurları dikkate alınarak, kalıcı ve makul bir ücretlendirme sistemi tanımlanmalıdır.